

Samenvatting

Begin 2017 is de Rekenkamer Maastricht een onderzoek gestart met als doel de positionering en aansturing van de gemeentelijke culturele instellingen Centre Céramique / Natuurhistorisch Museum Maastricht / Kumulus en het Theater aan het Vrijthof vanuit een aantal perspectieven te belichten en bij de raad en het college onder de aandacht brengen.

Verwachting van de rekenkamer is dat de turbulentie in de culturele sector in Maastricht de komende jaren zeker niet minder wordt door krimpende cultuurbudgetten, organisatorische uitdagingen en de gemeentelijke ambities. Voor de instellingen, de politiek en vooral ook de stad zelf is het volgens de rekenkamer daarom wenselijk te komen tot een toekomstbestendige culturele infrastructuur. In deze context adviseert de rekenkamer de raad het vraagstuk van externe verzelfstandiging van het Theater aan het Vrijthof en CC/NHMM/Kumulus te agenderen.

De rekenkamer maakt haar rapport in de vorm van een rekenkamerbrief naar verwachting in november 2017 openbaar, nadat zij het heeft aangevuld met een bijlage waarin de reactie van het college op het rapport is verwerkt.

Beslispunten

1. Uiterlijk 16 november a.s. verzenden bijgevoegde brief naar de RKM als reactie op de ontvangen rekenkamerbrief.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 22 november 2017:

Conform.

1. Aanleiding

Begin 2017 is de Rekenkamer Maastricht een onderzoek gestart met als doel de positionering en aansturing van de gemeentelijke culturele instellingen Centre Céramique / Natuurhistorisch Museum Maastricht / Kumulus en het Theater aan het Vrijthof vanuit een aantal perspectieven te belichten en bij de raad en het college onder de aandacht brengen. In de bijlage treft u in de vorm van een rekenkamerbrief het onderzoeksrapport. Op 13 oktober 2017 ontving het college het rapport met het verzoek hier uiterlijk 9 november a.s. op te reageren.

Verwachting van de rekenkamer is dat de turbulentie in de culturele sector in Maastricht de komende jaren zeker niet minder wordt door krimpende cultuurbudgetten, organisatorische uitdagingen en de gemeentelijke ambities. Voor de instellingen, de politiek en vooral ook de stad zelf is het volgens de rekenkamer daarom wenselijk te komen tot een toekomstbestendige culturele infrastructuur. In deze context adviseert de rekenkamer de raad het vraagstuk van externe verzelfstandiging van het theater en CC/NHMM/Kumulus te agenderen.

2. Reactievoorstel op ontvangen rekenkamerbrief

❖ Algemene opmerkingen college

Centre Céramique, Kumulus en het NHMM

Het college heeft de directie van de drie gefuseerde instellingen Centre Céramique, Kumulus en het NHMM in april 2016 gevraagd het aanbod meer te laten aansluiten bij de veranderende vraag van de consument. Een uitvoeringsplan moest uitwijzen wat de consequenties waren voor huisvesting, financiën en personeel. Uit het in maart 2017 getoonde plan komt naar voren dat een complete transitie binnen de huidige financiële kaders nu niet mogelijk is.

Daarom heeft het college gekozen voor een gefaseerde aanpak. Maatregelen voor de doorontwikkeling van de instellingen in 2017 en 2018 worden binnen de huidige financiële kaders ingevoerd. Het efficiënter en effectiever gebruik van de drie locaties is een belangrijke pijler in de hele transformatie van de instellingen.

Het uitgangspunt van de raad blijft daarmee overeind: er is een plek om talenten te ontwikkelen, er is een kloppend hart voor actieve cultuurparticipatie en ons erfgoed kan op een eigentijdse manier worden beleefd. We bieden straks een breed programma aan dat beschikbaar is en blijft voor kinderen én volwassenen op het gebied van kunsten, wetenschap en informatie, leesbevordering en erfgoedbeleving.

Theater aan het Vrijthof

De gemeente heeft in het afgelopen halfjaar een verkennend onderzoek gedaan naar de governance structuur van het Theater aan het Vrijthof. Als vervolg hierop heeft het college op 24 oktober jl. opdracht gegeven vóór maart 2018 een vervolgonderzoek naar de governance structuur van het theater uit te voeren. Voor meer details verwijzen wij naar de op 30 oktober 2017 over dit onderwerp verzonden Raadsinformatiebrief.

Rapportagevorm

In uw plan van aanpak geeft u aan dat uw onderzoek de volgende doelstelling heeft: *“Is de gemeente op de goede weg om te komen tot een toekomstbestendige culturele infrastructuur in de stad, in het bijzonder betreffende de vier grote gemeentelijke culturele instellingen.”*

Het college keek met belangstelling uit naar de uw analyse en aanbevelingen hieromtrent, temeer aangezien we zelf reeds gestart zijn met een onderzoek naar de governance structuur van het theater.

U hebt in deze echter gekozen voor een rekenkamerbrief en niet voor een uitgebreider rekenkameronderzoeksrapport. De keuze voor een brief zal wellicht de reden zijn dat de analyse en oplossingen voor een toekomstbestendige culturele infrastructuur in de stad slechts beperkt zijn uitgewerkt.

❖ RKM constatering

RKM constatering, paragraaf 3 alinea 1:

“..... De aansturing van de culturele instellingen gebeurt, bij ontbreken van Dienstverleningsovereenkomsten (DVO's), op basis van jaarplannen en jaarverslagen (of: directieverslagen), zoals die voor veel gemeentelijke afdelingen gelden. De rekenkamer stelt vast dat door de wijze van rapporteren in de gemeentelijke P&C-cyclus niet duidelijk is wanneer de instellingen hebben voldaan aan hun opdrachten (het “goed of fout” hebben gedaan). Dat heeft niet alleen gevolgen voor het werk van de directies van het theater en CC/NHMM/Kumulus, maar zeker ook voor de raad. Die is hierdoor niet goed in staat om zijn controlerende rol in te vullen.”

Reactie college

Wij delen uw constatering niet. Net als bij de overige gemeentelijke organisatieonderdelen is het ook bij onze culturele instellingen mogelijk planning, eventuele bijsturing en verantwoording te laten plaatsvinden via de P&C cyclus. Hoe dit gebeurt, is weergegeven in onderstaand overzicht.

Niveau	Plannen	Eventueel bijsturen	Verantwoorden	Wie
Kaders/hoofdlijnen	Programmabegroting Programma 8 Kunst en Cultuur	Concernmarap Programma 8 Kunst en Cultuur	Gemeenterekening Programma 8 Kunst en Cultuur	Raad (vaststellen) College (aanbieden)
Uitvoering/detail	Jaarplan Theater ^{1,2}	Marap Theater ¹	Rekening Theater ¹	1) Reviewgesprek : lid gemeentelijk directieteam en manager culturele instelling. 2) Vaststelling door gemeentelijk directieteam.
	Jaarplan CC/NHMM/Kumulus ^{1,2}	Marap CC/NHMM/Kumulus ¹	Rekening CC/NHMM/Kumulus ¹	

Collegevoorstel

RKM constatering, paragraaf 3 alinea 4:

“De financiële kaders voor het theater en CC/NHMM/Kumulus bestaan uit de historisch opgebouwde budgetten, verminderd met een aantal forse bezuinigingsopgaven door de jaren heen.

Reactie college

Om een volledig beeld te geven van de efficiencyopgave (en fusiewinst) van het Theater a/h Vrijthof (TahV) en CC/NHMM/Kumulus (C3) dient de volledige periode waarin deze gerealiseerd wordt, beschouwd te worden, i.c. 2011-2018. De besluitvorming heeft plaatsgevonden bij de Kaderbrieven 2011 en 2012 en de Begroting 2012.

TahV

Het Theater heeft een efficiencytaakstelling ad. € 311.000 doorgevoerd middels een formatie wijziging van 5 fte. Tevens heeft er in 2013 een beleidswijziging (herschikking cultuurmiddelen)

plaatsgevonden ad. € 172.000 voor het uitvoeren van activiteiten programmering, talentontwikkeling en internationalisering.

C3

Naast de efficiëncytaakstelling ad. € 1.200.000 is er ten gevolge van de samenvoeging/fusie van de C3 ook een taakstellende “fusiewinst” van € 500.000 doorgevoerd. De efficiëncytaakstelling is grotendeels gerealiseerd middels een formatie wijziging van 9 fte. Het overige deel is gerealiseerd door een bezuiniging op de overige kosten, het genereren van extra opbrengsten en een incidentele bijdrage.

De “fusiewinst” is als volgt opgebouwd (€):

Transformatie (circa 4 fte) bibliotheken Heer en Malpertuis	200.000
Afname mediabudget	100.000
Extra opbrengst nieuwe functie souterrain CC	100.000
Tarifiering muziek	100.000

RKM constatering, paragraaf 3 alinea 4, 5:

De relatie tussen bepaalde prestaties en de kosten daarvan wordt niet of nauwelijks geëxpliciteerd in de beleidsdocumenten of de P&C-documenten....

Een extreem voorbeeld van de gebrekkige financiële transparantie is te vinden in de gemeentelijke programmabegroting 2017. Daarin wordt voor 2017 zo'n € 5,5 miljoen minder uitgetrokken voor de culturele instellingen dan in 2016 is uitgegeven.

Reactie college

Uw constatering dat er voor 2017 ruim € 5 mln. minder is uitgetrokken voor de culturele instellingen delen wij niet.

In programmabegroting 2017 programma 8 Kunst en Cultuur vermelden wij:

Exploitatie (bedragen * € 1.000)	Rek. 2015	Begr. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
Kapitaallasten	794	728	762	804	786	770
Apparaatskosten	16.393	13.459	8.430	8.430	8.430	8.430
Verstreckte subsidies	0	4.005	3.983	3.987	3.992	3.992
Storting in voorzieningen	187	174	176	176	176	176

Overige lasten	11.456	10.732	10.366	8.964	8.948	8.919
Subtotaal Lasten	28.830	29.100	23.717	22.361	22.332	22.287
Ontvangen subsidies	0	861	470	470	470	470
Overige opbrengsten	5.840	6.222	5.902	5.802	5.802	5.802
Subtotaal Baten	5.840	7.082	6.372	6.272	6.272	6.272
Totaal saldo baten en lasten	-22.990	-22.017	-17.345	-16.089	-16.060	-16.015
Storting in reserves	39	14	14	14	14	14
Onttrekking aan reserves	979	1.200	1.325	60	28	0
Geraamd resultaat	-22.050	-20.831	-16.033	-16.042	-16.046	-16.029

Met ingang van begroting 2017 is de begroting opgesteld met de nieuwe regels uit het wijzigingsbesluit BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). Dit betekent onder meer dat de baten en lasten van overhead niet meer in de afzonderlijke beleidsprogramma's worden geregistreerd, maar centraal zijn opgenomen in het middelenprogramma 15 onder een afzonderlijk taakveld.

De in bovenstaand overzicht gemarkeerde daling van de apparaatskosten wordt hier dus door veroorzaakt en is opgenomen in het middelenprogramma 15.

RKM constatering, paragraaf 3 voorlaatste en laatste alinea:

"... Het valt op dat een aantal vacatures wordt ingevuld door medewerkers werkzaam bij andere afdelingen van de gemeente Maastricht. "

".....De huidige positionering binnen de gemeentelijke organisatie staat ondernemerschap eigenlijk in de weg. Dat is goed te zien aan de gemeentelijke arbeidsvoorwaarden die de flexibele inzet van personeel lastig maken en cultuurfondsen en sponsors die huiverig zijn om gemeentelijke organisaties te steunen."

Reactie college:

Het is logisch, dat zolang de culturele instellingen integraal onderdeel zijn van de gemeentelijke organisatie, ook het voltallige personeel van deze instellingen dat is. Voor het personeelsbeleid van deze instellingen gelden de kaders zoals die voor de gehele gemeentelijke organisatie gelden.

Aansluitend bij uw opmerking over ondernemerschap willen we graag citeren uit de Raadsinformatiebrief die we onlangs verstuurd hebben naar aanleiding van een eerste verkennend onderzoek naar de governance structuur voor het theater. " ...Uit dit onderzoek blijkt het volgende:

de culturele sector is gebaat bij onafhankelijke creatieve ondernemingen, gefinancierd door de overheid en het bedrijfsleven, die zich zowel richten op de maatschappelijke en inhoudelijke waarde van cultuur als ook op het marktconform exploiteren van hun podium. De culturele en economische visies van de gemeente Maastricht onderschrijven het belang van ondernemerschap teneinde de culturele ambities in de stad en regio alsmede economische ontwikkeling in het culturele veld te verwezenlijken....”

In welke governance vorm ondernemerschap binnen het theater tot zijn recht kan komen wordt op dit moment onderzocht. In het voorjaar van 2018 zullen we de bevindingen delen met de Raad.

❖ **RKM advies**

RKM advies, paragraaf 9 Epiloog, laatste alinea:

“De rekenkamer adviseert de gemeenteraad van Maastricht het vraagstuk van externe verzelfstandiging van het theater en CC/NHMM/Kumulus te agenderen. Externe verzelfstandiging van deze culturele instellingen is een optie die ons inziens serieus moet worden overwogen. Tegenover een verlies aan directe zeggenschap staat invloed op de prestaties van de verzelfstandigde instellingen, net zoals dat nu gebeurt met gesubsidieerde instellingen zoals de Muziekgieterij en welzijnsorganisatie Trajekt. En daarnaast biedt het mogelijkheden om de slagkracht van culturele instellingen te vergroten.”

Reactie college:

Uw advies richt zich specifiek tot de raad. Het college heeft hiervan kennisgenomen.

3. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Niet van toepassing.

4. Effect op de openbare ruimte

Niet van toepassing.

5. Personeel en organisatie

Niet van toepassing.

6. Informatiemanagement en automatisering

Niet van toepassing.

7. Financiën

Niet van toepassing.

8. Aanbestedingen

Niet van toepassing.

9. Participatie tot heden

Tot op heden is de raad niet betrokken geweest bij dit voorstel. In de paragraaf “Communicatie” wordt aangegeven hoe dit traject wordt gestart.

10. Voorstel

1. Uiterlijk 9 november a.s. verzenden bijgevoegde brief naar de RKM als reactie op de ontvangen rekenkamerbrief.